

**EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI VALTIONAVUSTUKSESTA YRITYS-
TOIMINNAN KEHITTÄMISEKSI VUOSINA 2021–2028 ANNETUN ASETUKSEN MUUT-
TAMISESTA JA VÄLIAIKAISESTA MUUTTAMISESTA****1. Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet**

Valtioneuvoston asetus valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 (895/2021, *yritystukiasetus*), annettiin valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetun lain (758/2021, *yritystukilaki*), nojalla 21.10.2021.

Eduskunnalla on käsiteltävänä hallituksen esitys HE 134/2022 vp brexit-mukautusvarauksen, jäljempänä *varaus*, kansallisesta toimeenpanosta ja siihen liittyviksi laeiksi, jäljempänä *hallituksen esitys*. Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yrittäjälakia väliaikaisesti varauksesta myönnettävän yrityksen kehittämisavustuksen täytäntöön panemiseksi Suomessa. Varauksesta maksettavasta avustuksesta on tarpeen antaa tarkempia säännöksiä myös asetuksen tasolla.

Yrittäjälain mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yrityksen kehittämisavustuksen saajista (6 §), avustuksen myöntämisen edellytyksistä ja sovellettavista valtioneuvoston asetuksista (7 §), hyväksyttävistä kustannuksista, kustannusmalleista ja kustannusten määrästä (8 §). Lisäksi yrittäjälain mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä toimintaympäristön kehittämisavustuksen hyväksyttävistä kustannuksista, kustannusmalleista ja avustuksen määrästä (11 §). Valtioneuvoston asetuksella voidaan yrittäjälain mukaan myös antaa tarkempia säännöksiä avustuksen hakemisesta (12 §), avustuspäätöksestä (13 §) ja avustuksen maksamisesta (14 §).

Varauksesta maksettavaan avustukseen liittyvien säännösten lisäksi yrittäjälain asetuksen ehdotetaan muutoksia, jotka johtuvat kertakorvauksen käyttöönotosta toimintaympäristön kehittämisavustuksessa. Lisäksi ehdotetaan muutoksia toimintaympäristön kehittämisavustuksen enimmäismäärään.

2. Ehdotetun asetuksen sisältö**1 luku Yleiset säännökset**

1 § *Soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön*

Pykälän 1 momentti säilyisi ennallaan.

Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, miltä osin avustuksia myönnettäessä sovelletaan yrittäjälain asetuksessa säädetyn lisäksi Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoista rahoitettavien kustannusten tukikelpoisuudesta annettua valtioneuvoston asetusta (866/2021, *tukikelpoisuusasetus*). Momentin mukaan avustuksia myönnettäessä

sovelletaan tukikelpoisuusasetuksen säännöksiä hankinnoista (18 §), osamaksulla hankitusta omaisuudesta (19 §), käytettyinä hankituista koneista ja laitteista (21 §), arvonnalisäveron tukikelpoisuudesta (23 §) ja tukipäätöksessä hyväksytyjen kustannuslajien välisistä muutoksista (25 §).

Varauksen osalta arvonnalisäveron tukikelpoisuudesta säädetään brexit-mukautusvarauksen perustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1755, jäljempänä *EU-asetus*, 7 artiklassa. EU-asetuksen mukaan arvonnalisävero on suljettu tukikelpoisten menojen ulkopuolelle ilman poikkeuksia. Tukikelpoisuusasetuksen 23 §:ään perustuvia säännöksiä arvonnalisäveron tukikelpoisuudesta ei voida soveltaa sellaisissa yritystukilain nojalla myönnettävissä Euroopan unionin varoista rahoitettavissa avustuksissa, joita rahoitetaan varauksen varoilla. Pykälän 2 momentin sääntelyä on muutettava poissulkemalla tukikelpoisuusasetuksen 23 §:n soveltaminen näiden hankkeiden tukikelpoisiin menoihin.

Pykälän 3 momentissa säädetään siitä, miltä osin avustuksia myönnettäessä sovelletaan yritystukiasetuksessa säädetyn lisäksi alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annettua valtioneuvoston asetusta (867/2021 *rahoitusasetus*). Momentin mukaan, jos avustuksen rahoittamiseen käytetään Euroopan unionin varoja, tulee soveltaa rahoitusasetuksen säännöksiä tukihakemuksesta (9 §), tukipäätöksestä (10 §), haku- ja valintamenettelystä EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmassa (27 §), tuen maksamisesta EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmassa (28 §) ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden seurannasta (29 §).

Rahoitusasetuksen 10 §:n 2 momentin mukaan tuen viimeisen erän maksamisen hakemista koskevasta määräajasta säädetään alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetun lain (757/2021), jäljempänä *rahoituslaki*, 28 §:ssä. Varauksen EU-asetuksen säännöksiin perustuvan toteutusajan rajallisuuden vuoksi maksamisen hakemisen määräajasta säädettäisiin muista Euroopan unionin varoja koskevasta sääntelystä poikkeavasti eikä rahoitusasetuksen 10 §:n 2 momentti soveltuisi siihen. Hallituksen esityksen 134/2022 vp mukaan varauksesta maksettavaa avustusta koskeva hakemus on tehtävä viimeistään 31 päivänä elokuuta 2023. Varauksesta maksettavan avustuksen maksamisen hakemisen määräajasta annettaisiin tarkempia säännöksiä tämän asetuksen 24 §:n 2 momentissa.

Varauksesta maksettavien yrityksen kehittämisavustusten hakemusten arviointiin ei sovellettaisi valintaperusteista ja niiden pisteytyksestä annettua rahoitusasetuksen 27 §:ää. Avustuksen myöntämisen edellytysten arviointiin sovellettaisiin mitä tämän asetuksen 4 a §:ssä ja muualla yrityksen kehittämisavustuksesta säädetään.

Varauksesta maksettaviin yrityksen kehittämisavustuksiin ei sovellettaisi rahoitusasetuksen 28 §:n säännöksiä tuen maksamisesta EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmassa. Sen sijaan varauksesta maksettavan avustuksen maksamisen määräajasta säädettäisiin tulevassa yritystukilain 14 a §:ssä. Kyseisen pykälän mukaan varauksesta maksettava avustus olisi maksettava viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2023, ellei erityisistä syistä muuta johdu.

Varauksesta maksettaviin yrityksen kehittämisavustuksiin ei myöskään sovellettaisi rahoitusasetuksen 29 §:n säännöksiä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden seurannasta. Varauksesta maksettavan avustuksen osalta annettavaan selvitykseen sovelletaan tämän asetuksen 24 §:n 1 momenttia.

2 § Määritelmät

Pykälän kohdan 3 mukaista määritelmää *Euroopan unionin varoista* laajennettaisiin kattamaan Euroopan unionin ohjelmien ja rahastojen varojen ohella myös brexit-mukautusvarauksen varat. Muilta osin pykälä säilyisi ennallaan.

4 a § Avustuksen myöntäminen brexit-mukautusvarauksen varoista

Ehdotetaan säädettäväksi uusi 4 a §, jossa säädettäisiin varauksen varoista maksettavan yrityksen kehittämisavustuksen myöntämisen erityisistä edellytyksistä. Yrityksen kehittämisavustusta voitaisiin myöntää brexit-mukautusvarauksen varoista, jos Yhdistyneen kuningaskunnan unionista eroaminen on vaikuttanut haitallisesti avustusta hakevan yrityksen liiketoimintaan 1 päivänä tammikuuta 2020 ja 31 päivänä elokuuta 2023 välisenä aikana ja hakemuksen kohteena olevan hankkeen arvioidaan vähentävän edellä mainittuja haitallisia vaikutuksia. Haitalliset vaikutukset yrityksen liiketoimintaan voivat ilmetä esimerkiksi liikevaihdon laskuna, irtisanomisina, toimintojen alasajona tai viennin taikka tuonnin vähentymisenä. Lisäksi voitaisiin huomioida tilanteet, joissa toimitusketjussa oleva alihankkijayritys jolla ei ole itsellään suoraa vientiä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, on menettänyt tilauksia. Säännöksen taustalla on EU-asetus ja erityisesti sen 2 ja 5 artiklojen edellytykset tuen myöntämiselle.

2 luku Yrityksen kehittämisavustus

11 § Avustuksen myöntäminen suurelle yritykselle

Pykälän nykyinen 1 momentti säilyisi ennallaan.

Lisättäisiin pykälään 2 momentti, jonka mukaan poiketen 1 momentista, myönnettäessä avustusta brexit-mukautusvarauksen varoista, investoinnin ei tarvitsisi täyttää Suomen alue- ja rakennepolitiikan ohjelman Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 mukaisia myöntämisedellytyksiä. Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelma sisältää Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) ja mahdollisesti myöhemmin hyväksyttävän oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) toimet. Koska varauksen varat eivät kuulu kyseisiin rahastoihin, ei varauksen varoista maksettavaan investointiin sovellettaisi kyseisen ohjelman myöntämisedellytyksiä.

Myös varauksen varoista maksettavaan tukeen sovellettaisiin kuitenkin tämän pykälän 1 momentin ensimmäistä virkettä. Harkittaessa avustuksen myöntämistä suurelle yritykselle tulee aina ottaa huomioon myös muut avustuksen myöntämisedellytykset, kuten esimerkiksi yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen alueellisen tuen soveltamisalaa koskevat säännökset.

3 luku Toimintaympäristön kehittämisavustus

19 a § *Kertakorvaus toimintaympäristöhankkeen kehittämistoimenpiteissä*

Pykälässä säädettäisiin kertakorvauksen käyttämisestä toimintaympäristön kehittämisavustuksessa. Säännös olisi uusi. Yrityksen kehittämisavustusta voi saada kertakorvauksena yritystukiasetuksen 15 §:n perusteella ja nyt kertakorvausta ehdotetaan myös osaksi toimintaympäristön kehittämisavustusta.

Pykälän 1 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi päättää, että avustus myönnetään tukikelpoisuusasetuksen 14 §:ssä tarkoitettuna kertakorvauksena. Pykälän 1 momentti sisältäisi lisäksi viittauksen tukikelpoisuusasetuksen 15 §:n 1, 4 ja 5 momentteihin, joissa säädetään kertakorvauksen määrän vahvistamisesta. Lisäksi 1 momentissa säädettäisiin selvyuden vuoksi, että hankekohtaisen kustannusarvion sisällöstä myönnettäessä toimintaympäristön kehittämisavustus kertakorvauksena säädettäisiin ehdotetussa asetuksessa.

Tukikelpoisuusasetuksen 14 §:ssä säädetään kertakorvauksen käyttämisen edellytyksistä, kertakorvaushankkeen toteuttamisesta ja kertakorvauksen maksamisen perusteista ja edellytyksistä. Tukikelpoisuusasetuksen 15 §:n 1 momentissa säädetään kertakorvauksen määrän vahvistamisesta ja kertakorvaushankkeen kokonaiskustannusten enimmäismäärästä ja 4 momentissa kustannusarvion laatimisesta, jos kertakorvaushankkeen toteuttaminen ja tuen maksaminen jaetaan osiin. Tukikelpoisuusasetuksen 15 §:n 5 momentti koskee erikseen käyttöön otettavia vakioituja kertakorvauksia, jotka ohjelman hallintoviranomainen voi vahvistaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hankkeen kustannusarvioon sisällytettävistä kustannuksista kehittämistoimenpiteitä sisältävässä hankkeessa. Kustannusmallia ei voisi soveltaa investointihankkeissa. Kehittämistoimenpiteiden osalta kustannusarvioon tulisi sisältyä hankkeen yritystukiasetuksen 6 §:ssä tarkoitettut palkkakustannukset ja yritystukiasetuksen 19 §:n 2 momentissa tarkoitettut välittömät kustannukset sekä yritystukiasetuksen 19 §:n 3 momentissa tarkoitettut muut kustannukset seitsemän prosentin prosenttimääräisenä osuutena kustannusarvioon sisältyvistä välittömistä kustannuksista.

Kertakorvaus on eräs yksinkertaistetuista kustannusmalleista, joiden käyttöä tulisi laajentaa Euroopan komission tavoitteiden mukaisesti. Kustannusmallit tukevat hankkeiden tavoitteena olevan tuotoksen aikaansaamista sekä tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

21 § *Toimintaympäristön kehittämisavustuksen enimmäismäärä*

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi toinen virke, jolla mahdollistettaisiin erityisestä syystä tiettyjen toimintaympäristön kehittämishankkeiden tukeminen yli 80 %:n tukintensiteetillä. Ehdotetun uuden virkkeen mukaan 80 %:n enimmäismäärästä voitaisiin erityisestä syystä poiketa valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetun lain 9 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdan mukaisissa hankkeissa. Mainitun lain 9 §:n 1 momentin mukaan toimintaympäristön kehittämisavustusta voidaan myöntää voittoa tavoittelemattomille julkisille ja yksityisille yhteisöille sekä säätiöille yritystoiminnan kannalta tarpeellisiin selvityksiin (1 kohta) ja yritysten keskinäisen yhteistyön, yritysten ja korkeakoulujen sekä yritysten ja tutkimuslaitosten yhteistyön sekä elinkeinoelämäverkottuneen tutkimuksen edistämiseen (3 kohta).

Toimintaympäristön kehittämistä varten myönnettävä avustus ei yllä mainituissa tilanteissa olisi pääsääntöisesti täysimääräistä tukea. Jos tukea myönnetään yli 80 % hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista, on sille oltava erityinen syy. Tarkoituksena on, että jos tuen määrä ylittää 80 %, avustuspäätöksessä on nimenomaisesti perusteltava, miksi on päädytty pääsääntöä korkeampaan tukiprosenttiin.

Toimeenpanossa olisi syytä ottaa huomioon myös valtionavustuslain (688/2001) 6 §:n 1 momentti, jonka mukaan valtionavustus ei saa kattaa valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta tai hankkeesta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyttä määrää, jollei valtionavustuksen myöntämisen tavoitteiden saavuttamiseksi välttämättömistä ja perustelluista syistä muuta johdu.

Yli 80 %:n tukitaso olisi tarpeellinen erityisesti valmistelu- ja selvitystyypissä hankkeissa. Tuen hakijoilla kuten korkeakouluilla tai tutkimuslaitoksilla ei ole välttämättä mahdollisuutta itse rahoittaa toimintaympäristön selvityshankkeita, sillä riski varsinaisen hankerahoituksen saamatta jäämiseen on merkittävä vielä valmistelu- ja selvitysvaiheessa. Lisäksi yli 80 %:n tukitaso voisi olla perusteltu maakuntien rajat ylittävissä hankkeissa sekä valtakunnallisten tai alueellisten strategisten teemojen, esimerkiksi maakunnan älykkään erikoistumisen strategian painopisteiden koordinaatiohankkeissa. Edellä mainituilla hankkeilla saavutettavien yhteiskunnallisten tavoitteiden hyödyllisyys voidaan katsoa olevan merkittävä suhteessa hankkeiden rahoittamiseksi käytettävissä oleviin mahdollisuuksiin. Avustuksella tuettaisiin esimerkiksi elinkeinoelämäverkostuneiden tutkimushankkeiden valmistelua ja koordinoitua kansallisesti tunnustetuilta korkean hyödyntämispotentiaalin omaavilta tutkimusalueilta, jotka eivät vielä ole innovaatiotoiminnan kannalta riittävän kypsiä käynnistymään markkinaehtoisesti.

Hankkeiden tulokset kuten selvitykset ja raportit julkaistaan kaikkien maksutta hyödynnettäviksi. Harkinta korkeamman tukitason osalta tulee tehdä jokaisen hankkeen kohdalla yksilöllisesti.

Pykälän nykyinen 2 momentti säilyisi ennallaan.

4 luku Erinäiset säännökset

24 § Avustuksen maksaminen

Pykälän nykyinen 1 momentti säilyisi ennallaan.

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin väliaikaisesti siten, että siihen lisättäisiin maininta varauksesta maksettavan avustuksen viimeisen erän maksuun hakemisen määräajan asettamisesta. Kansallisista varoista ja nyt asetusmuutoksen myötä brexit-mukautusvarauksesta rahoitettujen avustusten osalta asetettaisiin avustuspäätöksessä määräaika avustuksen viimeisen maksuerän maksuun hakemiselle. Muista Euroopan unionin varoista kuin brexit-mukautusvarauksesta rahoitettujen hankkeiden osalta avustuksen viimeisen erän maksamisen hakemista koskevasta määräajasta säädetään rahoituslain 28 §:ssä.

Varauksen varoista rahoitettavien hankkeiden maksamisen määräaika koskeva sääntely poikkeaa eräistä muista Euroopan unionin varoista rahoitettavista avustuksista. Muissa Euroopan unionin varoista rahoitettavissa avustuksissa sovelletaan rahoituslain 28 §:n 1 momentin säännöstä, jonka pääsäännön mukaan tuen saajan on haettava tuen viimeisen erän maksamista neljän kuukauden kuluessa hankkeen päättymisestä. Yritystukilain 14 a §:n mukaan varauksen varoista maksettava avustus on kuitenkin maksettava viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2023, ellei erityisistä syistä muuta johdu. Tästä johtuen määräaika varauksesta maksettavan avustuksen viimeisen maksuerän maksuun hakemiselle on oltava ennen vuoden 2023 loppua. Määräaika avustuksen maksamisen hakemiselle olisi tarkoituksenmukaista asettaa avustuspäätöksessä niin kuin kansallisista varoista rahoitettavienkin avustusten osalta tehdään.

Voimaantulo

Muutokset tulisivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023. Asetuksen 1 §:n 2 ja 3 momentti, 2 §:n 3 kohta, 4 a §, 11 §:n 2 momentti ja 24 §:n 2 momentti olisivat voimassa 1 päivään tammikuuta 2027 saakka. Koska hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavan yritystukilakia väliaikaisesti 1 päivään tammikuuta 2027 saakka, olisivat myös yritystukiasetuksen varausta koskevat muutokset voimassa samaan ajankohtaan asti.

3 Ehdotuksen vaikutukset

Asetusehdotuksen muutokset voimassa olevaan yritystukiasetukseen verrattuna liittyvät brexit-mukautusvarauksen toimeenpanoon sekä toimintaympäristön kehittämisavustuksen kertakorvauksen käyttöönottoon ja enimmäismäärän korottamiseen.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Toimintaympäristön kehittämisavustuksen kertakorvauksen arvioidaan vähentävän avustusta myöntävien ELY-keskusten hallinnollista taakkaa maksatusvaiheessa.

Vaikutukset yritysten toimintaan

Toimintaympäristön kehittämisavustuksen enimmäismäärän korottamisenyli 80 prosenttiin tietyissä hankkeissa arvioitaisiin vaikuttavan erityisesti elinkeinoelämän tarpeista syntyvien vaikuttavien elinkeinoelämäverkottuneiden tutkimushankkeiden valmisteluun, suunnitteluun, toteuttamiseen ja tulosten hyödyntämiseen yritysten liiketoiminnassa.

Kertakorvauksen käyttöönottamisen toimintaympäristön kehittämisavustuksessa arvioidaisiin keventävän erityisesti avustuksen saajien avustuksen maksatusvaiheessa aiheutuvaa hallinnollista taakkaa.

Taloudelliset vaikutukset

Kehittämisavustukset myönnetään annetuissa talousarviossa hyväksytyjen määrärahojen puitteissa. Avustukset myönnetään momenttien 32.30.42 (yritysten kehittämishank-

keiden tukeminen) ja 32.30.64 (EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n alue- ja rakennepolitiikan ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin) varoista. Vuoden 2023 talousarvioesityksen momentille 32.30.42 on osoitettu 9 000 000 euroa brexit-mukautusvarauksesta maksettaville avustuksille. EU-asetuksen mukainen tukikelpoisuus aika päättyy 31.12.2023 ja vain vähäinen osa avustuksista rahoitettaisiin EU:n brexit-mukautusvarauksen varoista.

Toimintaympäristön kehittämisavustuksen kertakorvauksella ja avustuksen enimmäismäärän nostolla eräissä tilanteissa ei ole vaikutuksia, jotka kasvattaisivat toimintaympäristön kehittämisavustuksiin osoitetun määrärahan tarvetta, eikä asetusmuutos edellyttäisi näihin avustuksiin osoitetun myöntövaltuuden kasvattamista.

4 Valmistelu ja lausuntopalaute

Asetusehdotus on valmisteltu virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä.

Ehdotuksesta pyydettiin lausunnot ...

Lausuntopyyntö julkaistiin xx.xx.2022 lausuntopalvelu.fi –sivustolla ja lausunnot pyydettiin antamaan viimeistään yyyy.2022.

Lausuntoja annettiin yhteensä xx kappaletta. Lausunnon antoivat

Lausuntopalaute

5 Voimaantulo

Ehdotetaan, että asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023.